

משרד החינוך

התדמית הדיגיטאלית שלי, אני ומה שבינינו

שיעור כישורי חיים בנושא תדמית דיגיטאלית ברשת

הקדמה:

תלמידינו החוזרים מן החופשה בתיקם התנסויות וחוויות שצברו בזמן זה. בוודאי העבירו חלק מזמן החופשה מול מסך כזה או אחר, תיעדו אירועים שונים ושיתפו את חבריהם לרשת. תחילת השנה מזמנת בעבור כולנו הזדמנות להעלות **ציפיות ושאפיות**, כמו גם להציב לעצמנו **מטרות** אותן נרצה להגשים. ברוח ההתחדשות, מומלץ ליצור עם התלמידים **הסכמים** הקשורים לאופן התנהלות ברשת תוך חידוד ההיבטים הקשורים לתדמית הדיגיטאלית, שמירת הפרטיות ולערכים של אתיקה ומוסר ברשת. מערך זה מדגיש כי הפעולות שאנו נוהגים לעשות במרחבי הרשת (כגון העלאת פוסטים, פרסום תמונות, הפצת סרטונים, ביצוע רכישות, חיפוש מידע וקיום תקשורת בין אישית) מתועדות ונשמרות כעקבות דיגיטאליים אשר לא ניתנות למחיקה. כולנו, מבוגרים, בני נוער וילדים נדרשים להקדיש תשומת לב רבה ולהפעיל שיקולי דעת באשר לפעולות שאנו מבצעים ברשת וביחס למידע שאנו מעלים ומשתפים, שכן אלו יישארו שם לתמיד ויספרו עלינו..

מטרות הפעילות:

1. להעמיק את המודעות בקרב התלמידים באשר להשלכות התנהלותם ברשת.
2. לחדד את המסר כי הפעולות ברשת משאירות עקבות דיגיטאליים ועל כן חשוב להפעיל שיקול דעת לפני פרסום תכנים שונים.
3. להעניק לתלמידים כלים לבניית זהות דיגיטאלית ראויה, מכבדת וערכית ולשמירה עליה.

משך הפעילות: 90 דקות

קהל יעד: תלמידים בכיתה ט'-י"ב

* **לתשומת לב המורה:** כרטיסיות הדמויות בפעילות כוללות קישורים למקורות מידע. להרחבת הדיון בקבוצות, חשוב לוודא כי לכל קבוצה יש מחשב דרכו תוכל להגיע למקורות המידע. לחילופין, ניתן להדפיס מראש את מקורות המידע השונים ולחלק אותם לקבוצות הדיון השונות.

משרד החינוך

מהלך הפעילות:

1. המורה תקריא בפני הכיתה את סיפור המקרה:

נועם הוא תלמיד תיכון מצטיין, אהוב על חבריו ושחקן כדורסל מעולה. בשבועות האחרונים התכוון נועם, בציפייה רבה, למיונים המאתרים בני נוער לתכנית ארצית לחילופי משלחות נוער בין מדינות. כחלק מתהליך המיון, הגיע נועם לריאיון אישי. במהלך הריאיון, הציג בפניו המראיין תמונה של נערה ולצידה הכיתוב "מירית החבית". המראיין שאל את נועם: "מכיר את התמונה?"

נועם הופתע ושאל: "כיצד הגיעה התמונה לידיך?" והמראיין ענה: "בוא נתמקד בעיקר. מה הקשר שלך לתמונה?" נועם חש אי נוחות וענה בחשש: "מירית הצטרפה לכיתתנו בתחילת כיתה י'. היינו חברים במשך חצי שנה ויום אחד היא שלחה אלי את התמונה הזו כדי להראות לי את השינוי הגדול שעברה בעקבות דיאטה שעשתה. אחרי חצי שנה מירית נפרדה ממני והתחילה במערכת יחסים עם חברי הטוב. מאוד כעסתי, ממש נעלבתי ורציתי לפגוע בה בחזרה. בלי לחשוב יותר מדי שלחתי את התמונה לקבוצה השכבתית עם הכיתוב: "מירית החבית". אני יודע שמה שעשיתי היה לא בסדר, התחרטתי עליו והתביישתי בהתנהגותי. התנצלתי בפניה, לקחתי אחריות, הבעתי התנצלות גם ברשת וגם בפני הוריה, העניין גם טופל במסגרת בית הספר."

המראיין הקשיב לדבריו של נועם ואמר: "אנחנו ניקח בחשבון את הישגיך וכישוריך הרבים, אך יחד עם זאת לא נוכל להתעלם מהמעשה החמור שעשית. אתה יודע - המעשים שלנו מספרים מי אנחנו." המראיין הודה לנועם על שיתוף הפעולה ואמר לו כי הוא יקבל תשובה בהקדם.

אתם חברי צוות המיונים, שדן בהתאמתו של נועם למשלחת. הזמנתם את נועם לפגישה נוספת כדי לשמוע את עמדתו ולגבש החלטה בעניין התאמתו למשלחת.

2. המורה מחלקת את הכיתה ל-5 קבוצות (על-פי חמש הדמויות: נועם, יו"ר המשלחת, מתאמת קשרי קהילה, מדריכת קבוצות, בוגר התכנית לחילופי נוער). כל קבוצה מקבלת כרטיסיה ובה תיאור הדמות ועמדתה בדילמה שהוצגה. חברי הקבוצה מגבשים יחד רשימת טיעונים שמחזקים ומבססים את העמדה של הדמות אותה הם מייצגים. נציג שייבחר בכל קבוצה יעלה על הכתב את רשימת הטיעונים¹.

¹ העמדות השונות אותן מייצגות הדמויות נועדו לזמן דיון מגוון ומעניין, תוך התייחסות להיבטים שונים הקשורים לשימוש במסכים (השלכות בריאותיות, חשיבותה של דוגמה אישית, פיתוח תקשורת בינאישית, פיתוח כישורים ומיומנויות, היבטים חברתיים), ובמטרה להגיע לתובנות המבוססות על נקודות מבט שונות. כל קבוצה יכולה לפתח ולהרחיב את העמדה אותה היא מייצגת ולהביא לדיון בפאנל המשפחתי היבטים נוספים שעלו.

משרד החינוך

לשיקול דעת המורה: ניתן להנחות את התלמידים לבסס את טיעוניהם על מקורות המידע המצורפים לכרטיסיה או לחפש ברשת מקורות מידע רלוונטיים נוספים.

3. המורה תזמין נציג מכל קבוצה ותנחה פאנל כיתתי בהשתתפות 5 הדמויות. כל דמות תציג את עמדתה בעזרת רשימת הטענות שגובשה בקבוצה. חשוב להקצות לדיון מספיק זמן, כך שהמשתתפים יוכלו להציג את עמדתם וגם להגיב לדברי הדמויות האחרות. לאחר שיסתיים השיח ולפני שהצוות יקבל החלטה, המורה תפנה אל שאר תלמידי הכיתה, ותאפשר גם לתלמידים שלא השתתפו בפאנל להגיב לדברים שנאמרו.

בתום הפאנל תתקיים הצבעה בכיתה (בהרמת אצבע / פתקים / אפליקציה)

מה לדעתכם צריכה להיות ההחלטה בעניינו של נועם?

- א. נועם יתקבל ליחידה, למרות ההתנהלות שלו.
- ב. נועם לא יתקבל ליחידה.
- ג. יש לי הצעה אחרת, אשמח לשתף אותה בכיתה.

4. שאלות לשיח בכיתה בתום הדיון בפאנל:

- עם מי מהדמויות הרגשתם חיבור או הזדהות?
- איך הרגשתם במהלך הפעילות?
- לאיזה מידע חדש נחשפתם במהלך הפעילות ומה למדתם מתוכו?
- באיזה אופן החשיפה לטיעונים השונים שהוצגו בדיון השפיעה על עמדתכם האישית?
- מי רוצה לשתף במקרה בו הגיב מתוך כעס רגעי וכתוצאה מכך פרסם ברשת תכנים מעליבים/פוגעניים? האם בזמן הפרסום עלה בדעתכם שאתם עלולים לפגוע בתדמית הדיגיטלית שלכם?
- מה דעתכם על התדמית הדיגיטלית שלכם? מה היא מספרת עליכם?
- מה מניע אתכם לפרסם דברים שונים על עצמכם? מה הרווח שלכם מהפרסום? מה עלול להיות המחיר?
- תחילת השנה מזמנת לנו אפשרות להעלות ציפיות ולקבל החלטות משותפות. כיצד הייתם ממליצים לבני נוער לנהוג בנוגע לפרסום תכנים אישיים? מהם שיקולי הדעת שיכולים להנחות בעת פרסום תכנים?

משרד החינוך

5. סיכום הפעילות:

לאחר הפאנל והדיון בכיתה התלמידים יפיקו ויעצבו יחד עם המורה אמנה כיתתית הכוללת דגשים ומסרים בנושא בניית זהות דיגיטאלית ראויה, מכבדת וערכית ולשמירה עליה.

דמות 1 - נועם

אתה תלמיד תיכון מצטיין, אהוב על החברים ושחקן כדורסל מעולה. בשבועות האחרונים אתה מתכוון למיונים למשלחת חילופי נוער בעולם. בראיון הקודם הוצגה בפניך תמונה של נערה, אותה הפצת ברשת ללא רשותה, במטרה לפגוע בה ולהביך אותה. הגעת היום לראיון שני בפני וועדה אשר תבחן את התאמתך למשלחת.

העמדה שעליך להציג:

"אני מבין שהמעשה שלי היה לא בסדר. אני מתבייש בו ומצטער עליו עד היום. טעיתי. התנצלתי בפני מירית והעניין גם טופל במסגרת בית הספר. היום, אני מאמין שצריך לבחון אותי על סמך הכישורים והיכולות שלי ולא לשפוט אותי בגלל טעות חד פעמית שנעשתה בעבר באמצעות הרשת."

בפאנל שיתקיים עליכם לשכנע את חברי הצוות בעמדתכם. תוכלו להיעזר במקורות המידע המצורפים:

[הזכות להישכח](#)

לקראת הדיון בצוות הכינו רשימת טיעונים המחזקים את עמדתכם.

דמות 2 - יעל (מתאמת קשרי קהילה)

כתלמידת תיכון חווית בריונות ברשת. את נושאת את הזיכרון של חוויית הפגיעה עד היום. קשה לך לחשוב שתלמיד שפגע בתלמידה אחרת באמצעות הרשת ייקח חלק במשלחת ובכך עלול להקרין על תדמיתה של המשלחת כולה.

העמדה שעליך להציג:

"יש להתייחס בחומרה למעשיו של נועם. התנהגותו של נועם הייתה התנהגות בריונית, מבלי שחשב איך מעשיו ישפיעו על מירית. אין במשלחת מקום לאנשים המתנהגים בצורה כזו."

בפאנל שיתקיים עליכם לשכנע את חברי הצוות בעמדתכם. תוכלו להיעזר במקורות המידע המצורפים:

[מנקים אחר כך את הרשת](#) (סרטון)

משרד החינוך

שיימינג ובריונות רשת- מאפיינים, סיכונים ודרכי התמודדות

לקראת הדיון בצוות, הכינו רשימת טיעונים המחזקים את עמדתכם

דמות 3 - יואל (יו"ר המשלחת והמראיין בריאיון הקודם)

אתה מקפיד מאוד על ערכים של אתיקה ומוסר, כבוד ואכפתיות, חברות ועזרה הדדית. אלו ערכי היסוד עליהם הינך מבסס את פעילות המשלחת ומצפה מהחניכים לפעול על פיהם בכל עת. אתה נוהג לנקוט בגישה של "אפס סובלנות" כלפי אירועים שנובעים מחוסר כבוד לאחר. אתה מאמין בחשיבה ובהפעלת שיקולי דעת וחושש מגיוס בני נוער למשלחת שעלולים לפעול באימפולסיביות.

העמדה שעליך להציג:

"יש לשפוט את המקרה בגישה מחמירה. התנהגותו של נועם אינה תואמת את ערכי המשלחת. בנוסף, הוא יכול חזור על מעשה דומה בעתיד. על כן, יש לפסול את מועמדותו".

בפאנל שיתקיים עליכם לשכנע את חברי הצוות בעמדתכם. תוכלו להיעזר במקורות המידע המצורפים:

מנקים אחר כך את הרשת" (סרטון)

שיימינג ובריונות רשת- מאפיינים, סיכונים ודרכי התמודדות

לקראת הדיון בצוות, הכינו רשימת טיעונים המחזקים את עמדתכם.

דמות 4 - תמר (מדריכת קבוצות)

את מדריכה מסורה וערכית המקנה לבני נוער ערכים של חברות, נאמנות וערבות הדדית. את מאמינה בלקיחת אחריות על מעשים ומתן הזדמנות שנייה, גם אם טועים.

העמדה שעליך להציג:

"ראינו כי נועם בחר מוכשר ונבון. הוא התנצל בכנות על המעשה ונראה כי למד מהטעות שעשה. אני חושבת שאנחנו צריכים לקבל אותו למשלחת על בסיס נתוניו וכישוריו, ולא לפסול אותו עקב מעידה חד פעמית".

משרד החינוך

בפאנל שיתקיים עליכם לשכנע את חברי הצוות בעמדתכם. תוכלו להיעזר במקורות המידע המצורפים:

[הזכות להישכח](#)

לקראת הדיון בצוות, הכינו רשימת טיעונים המחזקים את עמדתכם.

דמות 5 - איתן (בוגר התכנית לחילופי משלחות נוער)

אתה בוגר התכנית לחילופי משלחות נוער ולוקח חלק באיתור המועמדים המתאימים לתכנית. לא מזמן סיימת את לימודיך בתיכון. אתה זוכר היטב כיצד התנהגת כנער בגילו של נועם.

העמדה שעליך להציג:

"כולנו היינו בגיל הזה. אתם בטח זוכרים. גם אני עשיתי שטויות במרחבי הרשת ולא חשבתי יותר מדי על ההשלכות והיום אני בוגר התכנית. זה הכל חלק מגיל ההתבגרות. עוברים אותו".

בפאנל שיתקיים עליכם לשכנע את חברי הצוות בעמדתכם. תוכלו להיעזר במקורות המידע המצורפים:

[הזכות להישכח](#)

לקראת הדיון בצוות הכינו רשימת טיעונים המחזקים את עמדתכם.